

V. Lætari cum spiritu quoties se cernit contemni, irrideri, et omnium vilissimum reputari. O quam pulchre orat anima illa quæ vilipendia libenter amplectitur! præcipue in communitatibus in quibus hæc virtus est omnium longe necessaria; consequenter oportet fovere affectionem specialem erga nostros inimicos et persecutores, illis inserviando, benefaciendo, honorando, saltem benedicendo, et commendando specialiter Deo, quemadmodum Sancti facere consueverunt.

VI. Alere ardentissimum desiderium amandi Deum, illique placendi. Ait s. Theresia: *Dominus adeo desideris delectatur, ac si fuissent executioni demandata.* Sine hoc desiderio anima non progredietur in via perfectionis, nec Deus largietur illi gratias valde speciales. Eadem Sancta ait: *Ordinarie Deus non impertitur favores multum singulares, nisi iis qui diu desideraverunt ejus amorem.* Et desiderio oportet semper conjungere determinationem faciendi, quantum possumus, ut Deo placeamus. Præfata Sancta inquit: *Diabolus potissimum timet magnanima corda.* Et alibi: *Nihil aliud a nobis exigit Dominus, quam validam determinationem, ut reliquum ipse inde perficiat.* Oportet quoque fovere affectum summum erga orationem, quæ est fornax in qua accenditur amor divinus. Omnes sancti, quoniam unice Deum diligebant, unice quoque dilexerunt orationem. Est etiam necessarium ut quis ardentem desideret paradisum: in cælo enim animæ diligunt Deum cum omnibus viribus suis, quod consequi nemo potest in terra, et ideo vult Deus, ut ardentissime hoc regnum desideremus, quod Jesus Christus nobis acquisivit sanguine suo.

VII. Habere magnam uniformitatem divinæ voluntati in omnibus rebus appetitui nostro contrariis, et se pluries in die Deo offerre. S. Theresia hoc quinquages in die facere consueverat: *Non consistit progressus*

(inquit Sancta) *in sibi procuranda majore fruitione Dei, sed in adimplenda illius voluntate.* Et alibi: *Vera unio est unire nostram cum divina voluntate.*

VIII. Præstare exactam obedientiam regulis, Superioribus, et patri spirituali. Dicebat V. P. Vincentius Caraffa: *Obedientia est regina omnium virtutum; omnes enim virtutes obediunt obedientiæ.* Et s. Theresia: *Deus ab anima, quæ sibi proposuit illum amare nihil aliud exigit, quam obedientiam.* Perfecta vero obedientia consistit in cito, fideliter, alacriter, et sine ullo judicio obediendo, nullam exquirendo rationem, quoties res jussa non sit certe peccatum, ut inquit ss. Bernardus, Franciscus Salesius, Ignatius de Loyola, et omnes spiritualis vitæ magistri; et in rebus dubiis eligere id quod præsumitur quod jussisset obedientia; et quando hæc præsumptio non posset haberi, id eligere quod magis nostris inclinationibus adversatur. Hoc est illud *Vince te ipsum* toties incalcum a s. Francisco Xaverio, et s. Ignatio, qui solitus erat dicere longe plus proficere animam in mortificationis amicam unico horæ quadrante, quam alias non mortificatas per plurimas horas.

IX. Attendere semper divinæ præsentia. Inquit sancta Theresia: *Omne malum provenit ex eo quod non consideremus Deum præsentem.* Qui vere amat, nunquam obliviscitur objecti amari. Ad conservandam vero memoriam hujus divinæ præsentia, juvat in praxi aliquod speciale signum gestare, vel intra cubiculum habere, maxime vero oportet hanc præsentiam fovere sæpius in die repetendo actus amoris in Deum et petendo divinum amorem. E. c. *Deus meus et omnia, diligam te ex toto corde meo; totum me tibi do: fac de me quod tibi placuerit; nihil aliud volo nisi te, et tuam voluntatem; da mihi amorem tuum, et dives sum satis, etc.* Advertendum tamen est quod actus isti faciendi

sunt sine ulla vi, et nullam desiderando consolationem sensibilem; sed cum suavitate quadam, et voluntate pura unice Deo placendi. Asserebat s. Theresia: *Ne vereamur relinquere innumeratam a Deo vel unicam elevationem oculorum ad ejus recordationem.*

X. Dirigere intentionem placendi Deo in quacumque actione quotidiana sive spirituali, sive corporali, dicendo: *Domine, hoc facio tantum ut placeam tibi.* Recta intentio appellatur alchimia spiritualis, quæ omnes actiones, etiam viliores, aureas facit.

XI. Quotannis exercitia spiritualia peragere per octo, vel decem dies, alienando se, quantum fieri potest, ab omni conversatione, et officio quod distractionem afferat, ut solum cum Deo versetur. Similiter singulis mensibus aliquam diem ad se colligendum destinare. Devote celebrare Novenas Nativitatis Domini, Spiritus

sancti septem festivitatum Mariæ, s. Josephi, Angeli sui custodis, et sancti tutelaris. In his Novenis poterit quotidie accedere ad Communionem, orando per horam, vel saltem dimidiam plus consueto. Recitare aliquas alias orationes vocales, sed non multas; quoniam longe melius erit exercere determinatum quemdam numerum actuum amoris, vel similibus.

XII. Habere debere devotionem specialem erga s. Josephum, Angelum suum custodem, Sanctum suum tutelarem, et præcipue erga s. Michaelem universalem cunctorum fidelium patronum: sed ante omnia erga beatissimam Virginem Mariam, quæ ab Ecclesia nostra vita, et nostra spes appellatur: est enim moraliter impossibile, ut anima multum in perfectione proficiat, sine particulari, et tenera quadam devotione erga sanctissimam Dei Genitricem.

APPENDIX II.

DE ASSISTENTIA ERGA MORIBUNDOS

- §. I. *Monita ad Sacerdotem.*
- §. II. *Remedia adversus tentationes.*
- §. III. *Motiva, et affectus.*
- §. IV. *Animadversiones circa novissima Sacramenta.*
- §. V. *Monita circa agonem, et mortem.*
- §. VI. *Affectus qui suggeri possunt agonis et expirationis tempore.*
- §. VII. *Signa proximæ mortis.*
- §. VIII. *et ult. Preces, actus christiani et benedictiones.*

Nullum charitatis opus adeo acceptum Deo extat, magisque ad animarum salutem conducens, quam in extremo vitæ periculo positos ad sancte moriendum adjuvare: nam tempore mortis (a quo uniuscujusque æterna vita pendet) inferni vires fortiores sunt, infirmorum vero debiliores. Deus, ut manifestaret quam gratam habet assistentiam moribundis præstitam, multoties s. Philippo Nerio ostendit Angelos Religiosos infirmorum ministris verba suppeditantes.

Nec id parochorum tantum munus est, ad quos animarum cura ex officio pertinet, sed omnium etiam sacerdotum. De parochis tamen Rituale Romanum præsertim loquens, ait præcipuam sui muneris partem esse ægrotantium curam habere, quapropter vult, ut ipsi statim ac aliquem ex suis parochianis ægrotare intelligunt, non expectent, ut infirmus parochum accersat, sed ipse parochus ultro eum invisere curet; idque non semel tantum, sed frequentius, si infirmum etiam spiritu ægrotare adverterit. Quod si legitime sit impeditus, id saltem prestandum provideat per alium sacerdotem, modo hic sit pius et prudens; quidam enim sacerdotes, hoc munus exercendo, magis quam utilitati, damno esse solent, tam infirmis, quam sibi et infirmorum domesticis, quorum profectum sacerdos assistens etiam

respicere debet. Monet insuper Rituale, quod si sacerdos forte deesset, id parochus præstandum curabit saltem per aliquem laicum pium et christiana charitate præditum, qui sanctis verbis infirmo præsto sit.

§. I. *Monita ad sacerdotem assistentem.*

I. Sacerdos clam procuret a medico scire, an infirmitas sit mortalis. Dico *clam*, quia detestabilis usus medicorum est, ægrotos decipere, ne eos et propinquos contristent, pene ac si infirmis obligationem intimare confessionis (quam, cognito periculo, illis imponere debet), idem sit ac mortem denuntiare.

II. A conjunctis, amicis, necnon ab ipsomet ægrotto, ejus naturam, indolem et defectus perquirat: item quibus indulerit passionibus, et præsertim si ad aliquam honorum aut famæ restitutionem teneatur: si odium aut pravam habuerit amicitiam, ut omnibus opportunum præbere possit remedium. Caveat memorare infirmo personas odio habitas, aut impure dilectas, si ad hoc ex necessitate non obstringatur. Vulneratos, postquam quidquid ad remissionem pertinet provisum fuerit, ne interroget quis illos, qua de causa, vel quomodo læserit; et si infirmus de hoc loquitur, sermonem ad aliud divertere curet. Et ita etiam, si necessitas non urgeat nec de litibus, filiis, bonis, aliisque rebus impertinentibus ne verbum quidem faciat.

III. Post igitur quam morbum periculosum esse deprehenderit, imprimis non alloquatur infirmum de confessione, sed tantum eum de infirmitate, doloribus, et quomodo valeat, benigne interroget. Hortetur inde, ut se Dei voluntati conformet, utque suas cum Christo in cruce languenti pœnas jungat, necnon ut eas pro peccatorum satisfactione patienter ferat; et sic paulatim, qua par est prudentia, illum, tempus a quo confessus sit interrogando, ad con-

fessionem inducat. Moneat ut omnem suam spem in Deo ponat, qui potens est ipsum in pristinam, si velit, reducere sanitatem. At eodem tempore sensim efficiat, ut ægrotus suæ infirmitatis periculum agnoscat. Præsertim advertat, ne ille omnino fidem præbeat medicis et propinquis, qui forte morbi gravitatem ei ce^lsbunt, ne ipsum mœrore afficiant. Dicat, sapientis esse prævidere futura. Hortetur, quod, dum mens valet, confessionem suscipiat, quæ corporis salutis (si animæ expedit) etiam proderit. Refert Belluacensis de quodam moribundo, quod statim ac ipse sua confessus fuit peccata, e strato incolumis surrexit. Pariter Cantipratensis enarrat, quod quidam eques, ubi multa non profuerunt medicamina, confessionis virtute statim convaluit.

Si tamen ægrotus dilationem querit, et periculum mortis, lethargi, vel delirii imminens non est, poterit indulgere. Curet tamen, ut ille determinet tempus, puta vesperarum, vel diem crastinum, confessioni explenda. Si tamen periculum imminens est, ipsum cum d. Augustino moneat, quod Deus non promisit peccatores expectare, sed tantum parcere eis si poeniteant: *Crastinum non promisit, fortasse dabit, fortasse nondabit*. Quod si adhuc infirmus nec etiam per hæc monita ad confessionem adduci possit, sacerdos nunquam eum deserat, sed quandoque terroris, quandoque fiducia argumentis curet ipsum expergiscere, et provideat, ut tam privata, quam publica pro hujus miseri salute preces ad Deum adhibeantur.

IV. Si morbus increbuerit, infirmum hortetur, ut de suis domesticis rebus opportune disponat; id enim expedit pro familiæ pace, et eo magis, si opus sit, pro suæ conscientia levamine. In hoc tamen sacerdos sedulo caveat, ne ipse in aliquam laceri notam incidat. Si autem ægrotus fratres vel sorores indigentes habeat, moneat ipsum sub gravi obligatione

teneri illis bona relinquere, saltem, quod ad eorum necessitatem sublevandam sufficit. Hæc tamen gravis obligatio non videtur urgere pro remotioribus propinquis. Observa quod dictum est in opere *lib. 3. n. 946*. Si vero ægrotus vult pro sua anima aliquid testari, ipsam moneat, ne onus illud hæredibus imponat: quia experientia docet, legatos pios pene nullos satisfieri; sed potius hortetur ut aliquod corpus relinquat, aut pecuniæ summam, ad Sacrificia, aut aliam piam operam persolvendam. Caveat sacerdos, ne consulat infirmis quidquid aliis præjudicio esse potest, cum Christi ministros non deceat aliorum odium sibi commovere.

V. Cum rudibus, dum actus christianos eis suggerit, italico, imo vernaculo semper loquatur sermone. Cum litteratis contra comitioribus verbis, et aliquoties etiam latinis ex Scriptura excerptis, sed brevibus sententiis utatur. Monet tamen Rituale, ne sacerdos nimis loquendo, et crebris sententiis, ut aliqui solent, infirmo potius caput obtundat, quam adjuvet. Pater Recupitus e Societate Jesu de seipso refert, morti proximum quidquid ei dicebatur, non intellexisse, sed tantum quoddam molestum murmur; ita ut, ne magis caput læderent, coactus rogaverit, ut aliquam verbis moram interponerent.

VI. Præter parvas Christi Domini crucifixi, beatæque Virginis imagines, quas juxta infirmum apponi curaverit, si fieri potest, etiam ob oculos ejus collocare faciat imagines Deiparæ et Redemptoris majoris molis, ut sic ægrotus, quocumque se vertat, eas cernere possit et illis se commendare.

VII. Curæ ei etiam sit, ut ab infirmi cubiculo periculosa objecta removeantur, veluti arma, imagines parum honestæ, et præsertim personæ quæ aliquo modo occasionem peccati præbere possunt; et istæ non solum a cubiculo, sed a tota domo expelli debent. Et dum infirmus ago-

niæ proximus videtur esse, sacerdos omnes ab ejus cubiculo depellat, præter unum aut duos tantum, qui ipsi dum oportet præsto sint. Cæterum, omnino prohibeat in ægroti cubile propinquos ingredi, ne alicui passioni causam præbeant.

§. II. *Remedia adversus tentationes.*

Præcipua contra tentationes remedia sunt Jesu ac Mariæ SS. nomina sæpius invocare, et crucis signaculo se munire. Pro aliquibus tamen specialibus dæmonis insidiis quædam hic adnotare expedit.

Et I. *Adversus fidei tentationes.* Ab hac terribili tentatione præsertim agitantur, qui cum perditam egerint vitam, sibi suoque judicio nimis adhæserunt; præcipue si viri eruditi fuerint. Hic sedulo advertendum, quod si dæmon aliquod eis circa Fidem dubium aut subtilitatem suggerat, statim constanti animo tantum generatim respondeant: *Ego credo quod S. Mater Ecclesia credit, quæ veritatem credit et confletur*. Horteturque sacerdos infirmum, ut maximas Deo gratias agat, quod ipsum in Ecclesiæ sinum ab incunabulis accipere dignatus sit; ideoque in ipsa Fide usque ad extremum vitæ perseverare velle profiteatur. Præcipuus tamen modus, et utilior ad hujusmodi tentationes repellendas erit mentem alio divertere, aliosque varios elicere actus, nempe contritionis, spei, charitatis erga Deum, et similia. De quodam Doctore Bellarminus refert, quod hic, dum in morte cum dæmone disserere de quodam Fidei articulo voluerit, deceptus succubuit, et mortuus est.

Si tentatio tamen pergit vexare, ostendat infirmo quod nostræ Fidei (per se sanctæ et intemeratæ. a pauperibus piscatoribus per totum orbem diffusæ, tot miraculis, ac tot millium martyrum sanguine, qui vitam suam pro ipsa immolaverunt, confirmatæ) argumenta luce clariora sunt, et manifeste illam veram esse patefaciant.

licet res, quas ipsa docet, nunc per speculum in enigmate videamus, nam si mysteria, de quibus nos instruit, essent evidētia, ubi esset meritum Fidei? quae ideo Fides dicitur, quia res, quas docet, obscurae sunt et non apparentes. Hic dictum fuit: *Beati qui non viderunt, et crediderunt.* Joan. 20. 29.

2. Adversus tentationem *desperationis*. Haec est praecipua tentatio, qua infernus vehementius aegrotos impetit; unde illis de divina justitia, damnatorum poenis loqui, eorumque patrata scelera exaggerare, sacerdos caveat; sed potius ipsis fiducia in misericordia Dei, Salvatoris passione, divinis promissis, et Dei Matris intercessione argumenta insinuentur.

Primum igitur nostrae spei motivum est divina misericordia, dum Deus vocatur, et vere est Pater misericordiarum (2. Cor. 1. 3.). Ipse occurrit etiam non quaerentibus se: *Invenimus qui non quaesierunt me.* Isaiae 65. 1. Magis Deus cupit nos salvos facere, quam nos salutem optamus: quare ipse merito de illis queritur, quos etiam fugientes amplexari desiderat, ut ait d. Bernardus: *Amplecti querit, a quibus desertum esse se queritur.* Ipse est totus pronus ad ignoscendum: *Multus est ad ignoscendum.* Isaiae 55. 7. Protestatur se non esse mortem peccatoris: *Noto mortem impii, sed ut convertatur...*, et vivat. Ezech. 33. 11. Inquit quod, cum peccator sua detestatur peccata, ipse eorum memoriam amittit: *Si autem impius egerit poenitentiam... omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Ezech. 18. 21. et 22. Post haec divina testimonia, quisquam de Dei misericordia diffidere poterit? Unus tantum poenitentiae actus ad innumerabilia peccata delenda sufficit. Publicanus vix ingemendo dixit: *propitius esto mihi peccatori*, et justificatus est. Prodigus filius statim ac ad patris pedes stetit, pater eum amplexus est. David ut dixit, *peccavi Domino*, Nathan ei res-

pondit: *Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* 2. Reg. 12. 13.

Secundum motivum est passio Jesu Christi qui non ad aliud quam ad peccatorum salutem in terram descendisse protestatur: *Non enim veni vocare justos, sed peccatores.* Matt. 9. 13. Profitetur etiam nullum a se abire pati: *Eum, qui venit ad me, non ejectionem foras.* Joan. 6. 37. Et apud Matth. 48. 12. inquit, quod ipse est bonus ille Pastor, qui dispersas oves quaerit, et si quam reperit, exultat. eam amplectitur, suisque humeris imponit: et videtur deinde hanc majori diligere affectu, prout se gessit cum s. Maria Aegyptiaca, b. Angela a Fuligno, s. Margarita a Cortona, aliisque poenitentibus. Qui igitur rectam habet voluntatem, timere non debet damnari a Domino, qui, ne damnaret nos, seipsum ad mortem crucis damnare non dubitavit.

Tertium motivum sunt divina promissa. Multis in locis Evangelii poenitentibus divina promittitur gratia: *Petite, et accipietis.* Joan. 16. 24. *Amen, amen, dico vobis: si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Joan. 16. 23. Et hic non solum de justis, sed etiam de peccatoribus sermo fit, juxta textum Matthaei: *Omnis enim, qui petit, accipit.* Matth. 7. 8. Satis igitur est gratias a Deo petere ad salutem, ut certe obtineantur. *Bonus est Dominus... animae quaerenti illum.* Thr. 3. 25. Quartum motivum est Sanctorum intercessio, et praesertim Deiparae, quam vult Deus, ut nos cum tota Ecclesia salutemus nostrum refugium, vitam, et spem nostram, ac dicamus: *Refugium peccatorum, ora pro nobis: Vita, spes nostra, salve.* Unde merito ipsa B. Virgo appellatur a Blossio, *spes desperantium*; et a s. Ephrem, *adjutrix destitutorum.* Eadem Dei Mater b. Birgittae revelavit, quod sicut aliqua mater videns filium inter enses suorum hosticum versantem, animosam in tutelam suam illum suscipit; ita ipsa curat devotos suos tu-

tari, dum a daemonibus vexantur, eique se commendant. Insuper dixit, quod cum accedit apud eam peccator, ipsa non ejus merita discutit; sed cum quali intentione veniat, attendit. Et Deus ipse b. Catharinae Senensi revelavit, Mariae suae filiae concessisse, quod quivis peccator ad eam recurrrens nullo modo possit a daemone rari.

3. Adversus tentationem *vanae gloriae* d. Bernardus ait, quod vana gloria est quadam sagitta, quae leviter penetrat, sed non leviter vulnerat; praesertim si persona timorata sit conscientiae. Si igitur sacerdos unquam adverteret moribundum nimis se reputare securum de sua salute, quia nimis suis operibus fidit; ei dicat quod peccata solummodo nostra sunt, omnia autem bona a Deo recipimus, ex illo: *Quid autem habes, quod non accepisti?* I Cor. 4. 7. Et cum certum sit, nullum suae salutis aeternae, divinaeque gratiae infallibilem certitudinem habere posse: *Nescit homo utrum amore, an odio divinus sit,* Eccles. 9. 1. ideo quique temper pavere debet, et cum metu et tremore salutem (suam) operari, ut ait apostolus, *Philipp. 2. 12.*

4. Adversus tentationem *impatientiae*. Si infirmus ex morbi cruciatibus impatentia afficitur, huic ostendatur, quanta martyres pro Christi nomine tormenta sicut passi, vivi excoriati, adusti, trucidati; et praesertim ei ob oculos ponantur omnia quae innocens Jesus propter nostrum amorem est perpassus. Dicatur aegroti, quod infirmitatis dolores vitari nequeant; unde si ipse invitatus eos patitur, male nunc, et in altera vita se habebit; si autem libenti animo pro Deo acceptat, non solum hic a morbi poena levabitur, sed ibi minus purgatorii tormenta luet, magisque postea in caelo remunerabitur: *Tristitia vestra vertetur in gaudium.* Joan. 16. 20. Moneatur quod extremae vitae cruciatu nostram complect aeternam coronam, quoniam (ut s. Bo-

naventura dicit) poenas patienter tolerare, aliis cunctis operibus perfectius opus est, juxta illud Jacobi: *Patientia autem opus perfectum habet,* Jac. 1. 4. Et ita Deus suos in hac vita amicos tractat, dum crux et nostrae praedestinationis securus signum B. Clara per 28. annos doloribus vexata vitam duxit s. Liduvina per 38. annos semper infirmitatum pondus toleravit. Et divina Mater quodam die b. Brigittae aegrotanti sic dixit: *Scis quare tua infirmitas tam in longum abiit? abiit, quia te Filius meus et ego nimis diligimus.* Nos miseros viatores inter hujus saeculi arumnas apostolus valde consolatur dicendo: *Momentaneum et leve tribulationis nostrae... aeternum gloriae pondus operatur in nobis,* 2. Cor. 4. 17. Et alibi: *Non sunt condignae passionis hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis.* Rom. 8. 18.

Et sic infirmo sedulo oportet suadere, ut Dei voluntati conformetur, non solum si dolores patitur, sed etiam si medici errant, aut assistentes ipsius curam negligunt. Hinc crebro moneat illum, ut a Deo patientiam exposulet.

5. Iis qui aegre ferunt mori tam immature, ob oculos ponantur praesentis vitae, miseriae, infirmitates, animi angores, nec non peccandi et damnationis pericula. Ideo sancti viri tam avide mortem exoptabant. S. Theresia aiebat: *Heu mihi quia in omni vitae meae momento Deum amittere possum!* unde quoties horologium sonabat, toties valde gratulabatur, eo quod jam hora hujus periculi transacta esset. Martyres sancti hilares ad patibula procedebant, ut citius hoc periculum effugerent, et Deo fruerentur. Hinc dicitur in Apocalypsi (14. 13.): *Beati mortui qui in Domino moriantur... ut requiescant a laboribus suis.* In lacrymarum valle viatores sumus: *Non enim habemus hic manentem civitatem.* Hebr. 13. 14. Unusquisque aut rex aut Pont. mortem subire debet.

Hortetur infirmum, ut Deo gratias agat, quod non permiserit mori tempore quo erat in peccato; et quod tunc ipsum Sacramentis munitum discedere disponat. Dicit, saltem mortem libenti animo excipiendam esse, quia evadimus tot leves culpas, a quibus in hac vita immunes esse non possumus.

Dicat aegroto: *Frater mi, oportet ut te conformes voluntati Dei, qui omnia disponit propter nostrum bonum. Quis scit, an si amplius viveres, animam non perderes?* Sed dicit infirmus: *Ego vivere optarem, ad aliquam Deo de culpis meis satisfactionem præbendam, et aliquid boni ante mortem peragendum, dum usque adhuc nihil egi.* Respondet sacerdos: *Fili, nulla pœnitentia est Deo magis accepta, quam mortem in peccatorum expiationem libenter acceptare; nullusque actus perfectior est, quam mortem accipere ad voluntatem Dei exequendam.*

6. Adversus tentationem adhaesionis bonis, et propinquis. Eis quibus mori displicet, quia nimis adherent bonis, dicat confessarius, hæc non esse vera bona, cum sint transeuntia, et de brevi defectura; et si non deficiunt, potius animum angunt quam solantur.

Si autem affligitur infirmus propter uxorem, filios, aut nepotes dilectos, quos relinquit, blande sic hortetur: *Fili mi, statutum est omnibus mori, omnes te ordine sequentur: nunc tuæ salutis consule, et animam tuam salva, et sic pro ipsis in cælo orabis, unaque cum ipsis eris aliquando beatus in æternum; sed nunc quid dulcius, quam providisci ad manendum cum Jesu Christo, cum Regina cæli, et omnibus Sanctis!*

Si autem angitur, quia conjunctos suos reliquit inopes, et dicat: *Audi fili, si tu æternam salutem assequeris, multo melius de cælo, quam de terra tuis opem ferre poteris. Sed ne dubites; quia Deus, qui volatilia pascit, non omittet eis providere. Si tu illos amas, Deus plus diligit.*

7. Adversus tentationem odii et vindictæ. Si quis propter aliquam acceptam offensam odio tenetur, 1. ipsi intimetur divinum præceptum: *Diligite inimicos vestros. Malth. 5. 44.* 2. Dicatur ei quod qui non dimittit, nec veniam sperare potest a Deo, qui dicit, *Foris canes. Apoc. 22. 15.* Canes (vindicum symbolum) repelluntur a cælo. E converso Deus veniam certam promittit illi peccatori qui veniam dat offensori suo, ex illo: *Dimittite et dimittimini. Luc. 6. 37.* Subdat, quod si inimicus injuste læserit ipsum, quanto injustius ipse Deum? Quamobrem, si ipse petit a Deo ut sibi ignoscat, quanto magis proximo ipse ignoscere debet? *Sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos. Colos. 3. 13.* Ultimo ostendat eidem, quam gratam rem Deo exhibet, qui injuria dimittit. S. Joannes Gualbertus, postquam fratricidæ percipit, ecclesiam ingrediens imaginemque Crucifixi salutans, vidit Redemptorem erga se caput inclinasse, ac si propter veniam datam ipsi gratias ageret. S. Jacobus ante mortem amplexatus est eum qui se accusavit. S. Stephanus oravit pro eis qui eum lapidabant. S. Aloysius Gallie rex apud se cœnare fecit qui sibi mortem fuerat molitus. S. Ambrosius per multum tempus cuidam suo proditori alimenta ministravit. Et præcipue primum exemplum de hoc præstitit Dominus noster Jesus Christus qui in cruce positus, pro persecutoribus et maledicentibus sibi valde Patrem exoravit.

§. III. Varia motiva, et affectus ægroto suggerendi.

1. Motiva fiducia. De his supra (in §. 2.) jam locuti sumus; illis possunt sequentes adjungi ex Scriptura: *Nullus speravit in Domino, et confusus est. Eccli. 2. 11. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris. I. Joan. 2. 2.* Jesus Christus ad hoc mortem subiit, ut nobis veniam criminum ob-

tineret. *Pro nobis omnibus tradidit illen, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Rom. 8. 32.* Quomodo igitur Deus remissionem nobis negabit, qui nobis proprium dedit Filium?

Affectus fiducia: *Dominus illuminatio mea, et salus mea, quem timebo? Ps. 26. 1.*

In manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me, Domine Deus veritatis.

Te ergo, quæsumus, tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti.

In te, Domine, speravi, non confundar in æternum.

O bone Jesu, intra vulnera tua absconde me.

Vulnera tua, merita mea. S. Bernardus.

Jesu mi, non negabis mihi veniam, qui vitam et sanguinem mihi non negasti.

Passio Jesu, tu es spes mea. Merita Jesu, vos estis spes mea. Vulnera Jesu, vos estis spes mea. Mors Jesu, tu es spes mea.

Maria Mater mea, salva me, miserere mei.

Spes nostra, salve. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro me peccatore.

Sub tuam præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix.

2. Motiva et affectus contritionis. Dicit s. Augustinus, quod quisque usque ad extremum vitæ non debet omittere peccata sua deplorare.

Non intres in judicium cum servo tuo. Ps. 142. 2. Jesu mi, et judex meus, parce mihi, antequam venias ad me judicandum.

Cor contritum et humiliatum, Deus, ne despicias. Deus meus, oh si nunquam te offendissem!

Domine mi, non debebas sic tractari a me, sicut impie feci.

Pater, non sum dignus peccari filius tuus. Ego a te discessi, tuam desperavi gratiam, ultro te amisi: toto corde me pœnitet; Deus meus, propter amo-

rem et sanguinem Jesu Christi parce mihi.

Maledicta peccata mea quæ Deo me privastis, ego vos detestor, abominor, et maledico.

Deus meus, quid mali mihi fecisti quod ipse tam offendi te? Propter Jesum Filium tuum miserere mei.

Numquam, Domine, te offendam quoadusque vivam; sive parum, sive multum mihi supersit, volo te amare.

Offero tibi in satisfactionem contumeliarum, quas tibi irrogavi, mortem meam, et dolores, quos usque ad mortem perferam.

Domine, merito me punis; nimis te offendi. Sed quæso, in hac, non in alia vita me castiga.

O Maria! impetra mihi dolorem culparum mearum, remissionem et perseverantiam.

3. Motiva et affectus amoris: *Deus meus, qui es bonitas infinita, super omnia te diligo. Amo te plus quam me; amo te ex toto corde. Deus meus, non sum dignus te amare, quia nimis te offendi, sed propter amorem Jesu fac me dignum.*

Oh utinam et omnes te diligerent! Jesu dulcissime, cupio pati et mori pro te, qui propter me pati et mori dignatus es.

Domine, castiga me uti vis, sed ne me prives te amare; Deus meus, salva me: salus mea est amare te.

Opto paradysum, ut in æternum cæli solis viribus meis te diligam.

Deus meus, ne me deficias in infernum, ut mereor: ibi tu odio mihi habendus esses, sed animus mihi non suppetit te odio habere. Et quid mali, Domine mi, fecisti mihi, ut tu odio mihi habendus esses? Fac ut te amem, et mitte me quo vis.

Volo pati, quantum tibi placet; volo mori, ut tibi placeam.

Devince me tecum, Jesu mi, ne permittas me unquam separari a te.

Deus meus, fac ut sim totus tuus, antequam moriar.

Quando erit, ut dicere possim: Deus meus, non possum amplius amittere te?

Oh Deus meus! amare te vellem, quantum tu mereris.

O Maria! trahere me totum ad Deum.

Mater mea, ego multum te diligo; volo venire ad caelum, ad te amandum in aeternum.

4. Motiva, et affectus conformitatis. Omne nostram bonum et vita consistit in eo, ut conformemur Dei voluntati, juxta illud: *Vita in voluntate ejus. Ps. 29. 6.* Deus quidem vult quae nobis sunt meliori bono. S. Gertrudi cum Jesus apparuisset, mortem et vitam offerens, respondit ipsa: *Domine, quod tu vis, et ego voto.* Pariter s. Catharina Senensis, cum Jesus se illi praebuerit, offerens duplicem coronam, unam gemmarum, spinarum alteram, ut ipsa eligeret, ipsa respondit: *Ego eligo, quae tibi placet.*

Affectus. *Eia N. si Deus te vocat ad aliam vitam, contentus es? Es contentus. Dic igitur semper: Domine, ecce me, fac de me quod tibi placet. Semper fiat voluntas tua; volo tantum, quod tu vis. Volo pati, quantum tu vis. Volo mori, quando tu vis.*

In manus tuas commendo animam, et corpus meum, vitam et mortem.

Benedicam Dominum in omni tempore: aut me consolaberis, aut me crucies, Deus meus, ego te amo, et semper te amare volo.

Deus meus, cum morte Jesu mortem meam conjungo, et sic eam tibi offero.

O voluntas Dei! tu es amor meus.

O beneplacitum Dei mei! me tibi totum in holocaustum trado.

5. Motiva et affectus desiderii erga paradisum. Motiva. Refert Blossius plures revelationes, ex quibus habetur, quod in purgatorio illi, qui tepide caelum optavere, exeruciantur peculiari poena, appellata a doctoribus mysticis poena desiderii, aut languentis. Praesens vita est poenarum carcer, in quo Deum videre non possumus: unde merito rogabat David; *Educ de custodia animam meam. Ps. 144, 8.; et s. Augustinus clamabat:*

Eia, Domine, moriar ut te videam.

S. Hieronymus appellabat mortem, sororem suam, eique dicebat: *Aperi mihi, soror mea. Et quidem recte, nam mors est illa quae paradisi januas nobis reserat. Et ideo pariter s. Carolus Borromaeus, videns mortis effigiem cum falce in manu depictam, pictori praecipit, ut falcem deleteret, et ejus vice clavem auream tanquam caeli clavem depingeret. Expedi igitur, ut sacerdos saepius alloquatur moribundos de caelestis patriae bonis, in mentem eis revocans quod apostolus ait: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quae praeparavit Deus diligentibus se. 1. Cor. 2. 9.**

Affectus. *Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei? Ps. 41. 3. Quando nam erit, Deus meus, quod tuam infinitam pulchritudinem videbo, et facie ad faciem te diligam?*

In caelo semper te amabo, tu semper me amabis; invicem igitur in aeternum nos amabimus, Deus meus, amor meus, et omnia.

Jesu mi, quando osculabor vulnera quae pro me sustulisti?

O Maria! quando nam erit, ut me videam ad pedes illius Matris, quae tantum me amavit, et auxiliata est?

Eia ergo, advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte, et Jesum, benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende.

6. Affectus, qui infirmo suggeri possunt dum Crucifixum deosculatur.

Dulcissime Jesu, ne respicias quid ego in te, sed quid tu pro me fecisti.

Recordare quod sim una ex ovibus tuis, pro qua mortuus es.

Libenter pro te, qui pro me passus es, Jesu mi, moriar.

Accepto, Jesu mi, consumi pro te, qui totus consumi voluisti pro me.

Domine, majora tu pro me, quam ego pro te patiar: Tu innocens, ego peccator.

Deosculare, frater mi (dicat sacerdos infirmo), pedes illos, qui tam ad

te perditam ovem querendam et salvandam laboraverunt. Dic, queso: Amabilissime Redemptor, amplector pedes tuos, ut Magdalena amplexa fuit, fac ut audiam mihi pepercisse, ut illa audivit.

Deus meus, mihi propter amorem Jesu Christi parce, et fac ut bene moriar.

Pater aeternae, tu mihi Filium tuum tradidisti, me ego tibi trado.

Jesu mi, multum tibi ingratus fui, miserere mei. Multoties infernum merui; non in alia, sed in hac vita me puni.

Si me fugientem quesivisti, me te querentem ne derelinquas.

Jesu dulcissime, ne permittas me separari a te.

Quis me separabit a charitate Christi? (Rom. 8. 35.)

Domine Jesu Christe, per illam amaritudinem, quam sustinuit nobilissima anima tua, quando egressa est de benedicto corpore tuo, miserere anima mea peccatricis in egressu de corpore meo. Amen.

Jesu mi, tu propter amorem meum mortuus es; ego propter amorem tuum mori volo.

7. Affectus qui suggeri possunt sacerdotibus, et Religiosis infirmis.

In pace in idipsum dormiam, et requiescam.

Deus meus et omnia. O me beatum, si omnia amittam, ut acquiram te meum summum bonum!

In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

Ne proficias me a facie tua.

Jesu dulcissime ne permittas me separari a te.

Amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori. Ita dicebat s. Franciscus.

Cor contritum et humiliatum Deus non despicias.

In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum.

Diligam te, Domine, fortitudo mea.

Eia moriar, Domine, ut te videam. Quid mihi est in caelo, et a te

quid volui super terram? Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum.

Dominus illuminatio mea et salus mea, quem timebo?

Pater, peccavi, non sum dignus vocari filius tuus.

Averte faciem tuam a peccatis meis. Tuus sum ego, salvum me fac.

Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei?

Quis nos separabit a charitate Christi?

Amorem tui solum cum gratia tua mihi dones, et dives sum satis. S. Ignatius de Loyola.

Dilectus meus mihi, et ego illi.

Misericordias Domini in aeternum cantabo.

Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, etc.

Vita, dulcedo, spes nostra salve.

Refugium peccatorum, ora pro nobis Maria, mater gratiae, mater misericordiae, tu nos ab hoste prolege, et in hora mortis suscipe.

O salus te invocantium! S. Bonav.

§. IV. Monita circa ultima Sacramenta, et modum quo utiliter recipi possunt.

I. CIRCA CONFESSIONEM.

Jam supra in praxi monitum est (vide nostram *Moralem lib. 6. n. 260. et 484. ad 2.*) quod cum periculum mortis instat aut forsan Viaticum delatum est et longa esset confessio, tunc infirmus non tenetur omnia et singula peccata confiteri. Hic amplius animadvertenda sequentia, nimirum, 1. quisquis sacerdos in mortis non solum articulo, sed etiam periculo, (ut *Trid. sess. 14. c. 7. de Penit. declaravit*) censuris et casibus reservatis obstrictos absolvere potest (*lib. 6. n. 361.*) Advertendum tamen est, quod circa censuras reservatas tenetur confessarius facultate carens infirmo imponere, ut elapso mortis periculo, se praesentet Superiori, se-cus in censuras reincidet, n. 363. o.